

V načelništvu krožka so izvoljeni: tov. Peter Močnik, nadučitelj v Pliberku, Karel Doberšek in tov. Strelava.

Lepo uspelo zborovanje smo zaključili s petjem naše narodne himne.

+ **Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo** je zborovalo 2. svečna t. l. v deški šoli v Šmarju pri Jelšah.

Predsednik iskreno pozdravi navzoče v novi državi — mili nam Jugoslaviji; poudarja, da je vzpored obširen, saj vsebuje 7 točk, to pa zaradi tega, da se zgovorimo po dolgem molčanju, saj smo rešeni tolikoletnega suženstva. Poseben pozdrav izreče vrnivšima se tovarišema vojakoma Purkartu in Finku. Nova člana pozdravi, tovarišico Psychovo in tovariša Pišerja. Spomni nas velikega dela in truda, ki nas čaka v mladi državi. Treba je nadomestiti izpad pri pouku zadnjih let ter neumorno delovati, da bo naš narod v kulturi, izobrazil in omiki lahko tekmoval tudi z velikimi evropskimi narodi. Srbska deca rada obiskuje šolo. Velika je njena želja po izobrazbi in ravnotak pokornost in ljubav napram svojemu učitelju in svojim roditeljem. Iz takega naroda izhajajo junaki, kakršne ravno občudujemo Srbe. Poleg izobrazovanja bodi pa tudi naša skrb, da vzgojimo naši domovini kremenite značaje in poštene Jugoslovane.

Na to prečita dopis Savinjskega učiteljskega društva od 19. grudnia 1918, h kateremu izjavi, da se ni čutil primoranega storiti zahtevano, kar nas sedanost uči.

Tovarišica tajnica prečita še nesprejete zapisnike lanskega leta ter poda dotično poročilo.

Tovarišici blagajničarki se izreče zahvala za njen trud, ker sta pregledovalca tov. Verk in Fišer dobila račune v najlepšem redu.

O delegacijskem zborovanju poroča sicer kratko, a jedrnatov. Zupančičeva; za njeno častno zastopanje ji izreče društvo zahvalo.

Prav temeljito in zanimivo poročilo smo slišali o božičnem zborovanju upravnega odbora Zaveze od tov. Šumra.

Med zborovanjem je došel s tov. Verkom poročnik in tovariš Franc Brglez od Sv. Jederte nad Laškim, ki ga preds. predstavi in v našem krogu iskreno pozdravi.

Tovariš Zidar nas je vodil po različnih krajih prirode, a ne samo po suhi zemlji, ampak tudi visoko po zraku in globoko po vodi ter dokazoval čisto čutilo. Vsestransko odobravanje je poplačalo njegovo zanimivo razmotrivanje.

Ko pridemo do volitev, izjavi predsednik, da je z delom preobložen in biva v hribih, zaradi tega ne more pristvovati različnim sestankom Zveze in Zaveze. Rad bi prenesel predsedniški posel na mlajše in agilnejše rame ter predlaga za predsednika tovariša Šumra. Zborovalci so soglasno aklamirali novega predsednika; ta pa prosi, naj se mu ne zameri, ker iz tehtnih vzrokov ne more tega častnega posla prevzeti. Izreče tovarišu Kurbusu zaupnico z željo, naj vodi društvo kakor doslej.

+ **Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo** zboruje radi Fleretovih predlogov v Tovarišu v nedeljo, dne 23. sušca 1919 ob 10. uri predpoldne v šoli Rogaške Slatine po sledečem vzporedju: 1. Zapisniki. 2. Dopisi. 3. Valjar učna slika poda tovariš Stritar. 4. Sklepanje o zvišanju članarine v smislu Fleretovega članka v Tovarišu. 5. Slučajnosti. K obilni udeležbi vabi za odbor. Toma Kurbus tč. predsednik.

+ **Učiteljsko društvo za mariborsko okolico** je zborovalo dne 9. januarja v dvorani moškega učiteljskega društva v Mariboru. Sestanek otvori predsednik tovariš Požegar ter poudarja, da smo bili štiri leta ločeni od svojih zastopstev in prepuščeni sami sebi. Videti je bilo, kakor da je vse naše društveno delovanje zapisano smrti. Bili so res hudi časi, za kaj smatralo se nas je državi nevarnim elementom ter so najverjetneje izmed nas tirali v ječe. A sedaj, ko dihamo svobodno, je treba vzdramiti društva k novemu smotrenemu delovanju v prid šolstva in stanu. Povedal je tudi marsikatero pikro na naslov tistih, ki iz komoditete ali zaradi brezbriznosti in sebičnosti stoje na strani ter gledajo, kako se mi drugi pehamo za šolo in naš stan; nekateri je tudi imenoma postavil na srmatni oder. Kot vesel pojav našega društva je omenil dejstvo, da je pristopilo 20 novih članov, tako da je sedaj število tistih »dijakov«, ki niso člani društva, prav majhno. Kdor se še sedaj odteguje organizaciji, pa mu je mogoče preveč, žrtvovati par bornih kron zanjo, ta res ni vreden, da ga nazivljamo tovariša, oz. tovarišico!

Nato je govornik v vznesenih besedah slavil narodno ujedinjenje Srbov, Hrvatov in Slovencev. Med državami, ki jih je za dela maščevalna roka vesoljne pravice, je tudi krivična Avstrija. Slovanski narodi so stopili na plan s svežo močjo v novo svobodno življenje. Prvi naš današnji pozdrav naj velja torej naši mladi kraljevini SHS.

drugi našemu kralju Petru in regentu Aleksandru. — Spominja se nadalje tudi s presrčnimi besedami dragih tovarišev, ki so bili žrtve svetovne vojne, ter opozarja tudi na 100letnico smrti prvega slovenskega pesnika Valentina Vodnika.

Prečitali in pogovorili so se nato razni došli dopisi. Poročilo o stanju društvene blagajnice je bilo preloženo na prihodnje zborovanje.

Po daljšem ugibanju semintja je bil izvoljen sledeči odbor: predsednik: Požegar Avguština, namestnik: Jurko Jakob, tajnika: Emilija Tominškova in Črnko Dragotin, blagajničar: Pučelik Friderik, namestnik: Čepe Franc, odborniki: Črnko Jernej, Godec Marija in Lichtenwallner Mato.

Podavanje gospoda ravnatelja H. Schreinerja o odgoji mladine v demokratiškem smislu je zbužalo kakor vsekdar veliko pozornost, zakaj obravnaval je stvarino, ki je ravno sedaj za učitelje vitalnega pomena. Ves njegov govor izide v letošnjih publikacijah Slov. Sol. Matice. Seveda je žel od poslušalcev najživahnejše odobravanje in zahvalo.

Kronika.

= **Iz manifesta kluba socialno-demokratskih poslancev v Državnem veču.** Dne 7. t. m. so izdali državni poslanci, ki pripadajo socialno-demokratskemu klubu, manifest na delavsko ljudstvo v jugoslovanskih pokrajinah. Manifest so podpisali soc.-dem. poslanci: Melhior Cobal, Josip Kopač, Anton Kristan, dr. Dragotin Lončar, Josip Petejan, Vilim Bukšeg, Slavko henc, Vitomir Korač, Vasa Knežević, Dušan Tušanović, dr. Milan Sekulić in dr. Mita Topalović. Iz manifesta posnemamo: Prva in poglavitna je potreba po čim hitrejši konsolidaciji nove države in čim bistrejši obnovi gospodarskega življenja. Iz tega vidika smatra klub socialno-demokratskih poslancev sodelovanje v centralni vladi v sedanjih okolištinah za še umestno, ker socialno-demokratska delegacija ne more in ne sme prevzeti nase težke odgovornosti, da bi s svojo pasivnostjo zavlačevala, kalila in ovirala proces konsolidacije, ki je baš v življenjskem interesu delavskega razreda. — Kot sredstvo te konsolidacije naj služi na eni strani oživitvenje Zveze narodov na podlagi medsebojnega sporazuma, ki naj omogoči odpravo militarizma in organizacijo narodne obrambe na čelu narodne milice in v sedanjem času takojšnjo demobilizacijo ter s tem odpre pot rodovitnemu gospodarskemu, kulturnemu in socialnemu delu. — Zveza narodov pa je mogoča le tedaj, če se tudi na ozemlju vsake poedine države ustvari sporazumno sožitje in sodelovanje na njem prebivajočih narodov. Zaradi tega napovedujemo, zvesti načelom socialistične internacionale, neizprosno boj vsakršnemu narodnemu nasilju nad narodnimi manjšinami, ki pripadajo po sklepih mirovnega zbora ozemlju naše države. — Na drugi strani vidi klub socialno-demokratskih poslancev v najširši demokratizaciji državne ustave in vseh panog javne uprave ter v čim najhitrejšem sklicanju konstituante bližnico do konsolidacije in hkrati najzanesljivejši predpogoj uspešnega boja delavskega razreda za socializem, za življenje. — Zaradi tega namerava klub zastaviti vse svoje sile za uvedbo splošne in enake, neposredne in tajne volilne pravice s proporcijami v vseh sferah in v vseh državljane, stare nad 21 let, brez razlike spola, in sicer za vse zakonodajne in upravne zastope, nadalje zahteva demokratizacijo vsega sodstva in demokratizacijo šolstva, ločitev cerkve od države, odpravo sleherne cenzure in upostavitve popolne svobode tiska, zborovanja in združevanja. — Smatramo zakonodajni centralizem za nujno zahtevo zgodovinsko danega položaja, ki naj roko v roki z avtonomno organizacijo javne uprave omogoči kulturni, gospodarski in socialni razmah države, ne da bi bila posamezna plemena v svojem specifičnem razvoju ovirana. — Samo ob sebi je umljivo, da zahtevamo uvedbo republikanske oblike za našo državo, ker vidimo v tej državni formi najidealnejši izraz politične demokratije, ki je predpogoj socialistične družabne organizacije. Odklanjamo pa tudi v tem pogledu vsako nasilje od katerekoli strani in, stoječ na stališču parlamentarne demokratije, prepriščamo ureditev tega vprašanja svobodni odločitvi ustavotvorne skupščine.

= **»Den Brüdern im bedrohten Land.«** Štajerski deželni šolski svet je izdal na okrajne in mestne šolske svete kakor na šolska vodstva sledeči odlok: »Bei den wegen der außerordentlichen Verhältnissen notwendig gewordenen Versetzungen von Lehrpersonen, die von der jugoslawischen Regierung ihrer Dienstposten entzogen worden sind, ist es nicht immer möglich, daß sie an gleichartige Schulen, insbesondere an Schulen derselben Orts-

klasse und mit derselben Zahl von Klassen gelangen. Es wird daher im besondern darauf aufmerksam gemacht, daß sich aus diesen Schwierigkeiten, wo sie sich wegen des Zwanges der Verhältnisse nicht umgehen lassen, für die davon Betroffenen keine rechtlichen Ersatzansprüche ergeben, da es sich für ihre Anstellung in Deutschösterreich um eine Neuanstellung handelt, für die aus ihrer früheren nicht deutschösterreichischen Anstellung keine Rechtsansprüche abgeleitet werden können.« — Ta odlok bodo menda vendar razumeli naši mogočni nemškutarski učitelji, ki mislijo, da jim bo Nemška Avstrija nakazala najlepša mesta. Lahko si že mislijo — da bodo obsedeli gotovo med dvema stoloma! Za Slovenec, četudi so »deutschgesinnt«, vendar v Nemški Avstriji nimajo prostora; saj ga še za vse rodne brate ne bo!

= **Italijansko silijo v šolo.** Italijanski oficirji silijo po vseh istrskih vaseh na svojo pest italijanščino v šolo. Učitelji se doslej trdno drže in se niso uklonili. V neko šolo je prišel laški oficir med poukom v razred in videl na šolski tabli vzorec pobotnice. Ukazal je to pobotnico razložiti od učiteljice ter se začel z njo prepirati, čemu uči otroke take nepotrebnosti; dovolj je, da se otroci nauče govoriti italijansko. Učitelju je prigovarjal, naj vendar uči otroke nekaj italijanščine, če ne drugega — vsaj nekaj kletvic. — Ako je vse to res, je iznova dokazano, kako visoko stoji kultura italijanske imperializma. — V Pazinu so internirali Italijani sledeče naše ljudi: župana pazinskega in dež. poslanca dr. Kureliča, sodnika dr. Rodiča, prof. Frankola, učitelje Ladavca, Gabrijeliča, Lukeža in Zalavarisa. Vzrok: jugoslovansko mišljenje. Odpeljali so jih v ječo v Trst. V Ajdovščini so zaprli nadučitelja Ivana Kavsa. Kot denunciant fungira šusterčijanec župnik Kmet.

= **Nemška narodna skupščina.** Za predsednika nemške narodne skupščine je izvoljen poslanec Karel Seitz, po svojem stanu učitelj v Floridsdorfu pri Dunaju. Podpredsednik je prelat Hauser.

= **Z dunajskega vseučilišča.** Nemški listi poročajo, da je dunajsko vseučilišče silno prenapolnjeno. Tako je n. pr. na anatomičnem zavodu za 1303 vpisane slušatelje na razpolago le 360 do 400 mest. V zavodu za medicinsko kemijo je razmerje 1286 : 464, v fiziološkem zavodu 806 : 600. Na klinikah ni nič boljše: na prvi kirurški kliniki je za 557 slušateljev na razpolago 120 do 150 mest, na tretji medicinski kliniki za 603 slušatelje 80 do 100 mest, na drugi medicinski ženski kliniki za 418 slušateljev 160 mest. Na modroslovnem oddelku se čuti pomanjkanje prostora na obeh kemičnih zavodih. Drugi kemični laboratorij ima 126 mest; a obiskovalcev je 232. S temi razmerami opravičujeje odpuščanje o Božiču. Pravijo, da je bilo med odpuščeni 54 nemških Avstrijcev, 2 Nemca iz Nemčije in 42 drugih narodnosti.

= **Boj med nižjo duhovščino in nadškofofom Bauerjem.** Iz Zagreba poročajo, da se je pojavilo med nižjim klerom gibanje, ki naj bi uvedlo s sodelovanjem pravoslavni duhovnikov reformo glede izboljšanja materialnega stanja nižje duhovščine. Nadškofof dr. Bauer je izdal sedaj okrožnico, v kateri s pomočjo nekega starega papeževga motu propria prepušča duhovščini razpravljanje in zborovanje v stanovsko-cerkvenih vprašanjih brez njegove vednosti. Dr. Bauer preti z najstrožjimi kaznimi sklicateljem in udeležencem takih zborovanj. V duhovniških krogih poudarjajo, da novi codex juris canonici ni recipiral omenjenega motu propria in zato ta odredba ni veljavna. Nadškofof zaradi tega nima pravice nastopati proti sklicateljem, še manj pa proti udeležencem takih zborovanj. Uvedli so duhovniško akcijo, da se duhovništvo pritoži v Rimu nad nadškofofom zaradi zlorabe uradne oblasti. Spor med nižjim duhovništvom in nadškofofom, oziroma ordinariatom se postruje vedno bolj.

= **Zagreško vseučilišče.** Splitski »Jadran« poroča: Zagreško vseučilišče ima letos 2500 slušateljev, dočim jih je bilo prej v najboljših letih največ 1000 do 1100. Posebno prenapolnjena je medicinska fakulteta, kjer obiskuje prvi tečaj do 500 dijakov, tako da so morali iz nekaterih predmetov uvesti paralelna predavanja. Pomanjkanje stanovanj v Zagrebu je veliko, zato so za dijake oskrbeli na izredni način in jih 400 nastanili na podkovski in obrtni šoli. Slovenci imajo lasten »Akademijski dom«. Tudi za prehrano dijaštva je na splošno poskrbljeno; razen mense acad. so otvorili »jugoslovansko akademsko jedilnico«, v kateri se prehranjuje vsak dan nad 500 dijakov; vsak plača 150 K mesečno. Vse dijaštvo deluje v stanovskih stvarih popolnoma složno. Strankarstvo je zaenkrat ostalo ob strani. Le kulturna skupina, katoliški »Doma-

goj«, ki je deloval tudi za vojne, je zbral v svoje kolo nad 100 akademikov. Tudi akademični socialisti so zbrani v posebni skupini. Politiške struje se zaenkrat še niso organizirale. Starčevićanci so se nekaj gibali, a menda niso uspeli. Se težje bi bilo zbrati pristaše novoosnovane Jugoslovanske dem. stranke, ker je vseučiliško dijaštvo bolj naklonjeno politiki avtonomistov. Pač pa so se dijaki začeli organizirati po strokah; poleg že obstoječega farmacevtskega kluba so osnovali sedaj tudi klub geodetov in medicinarjev. Sedaj se vseučiliško dijaštvo peča z dvema važnima načrtoma: z ustanovitvijo dijaškega doma in dijaške zveze.

= **Občni zbor češke šolske družbe »Komensky« na Dunaju.** Dne 9. t. m. se je vršil na Dunaju občni zbor češke šolske družbe »Komensky«, ki si je v zadnjem letu pridobila več kakor 50.000 novih članov. Družba je ustanovila v III. in XII. okraju dve novi šoli in bo v prihodnjem letu otvorila 2 meščanski šoli, 1 realno gimnazijo, 1 trgovsko in 1 obrtno šolo za češki naraščaj Dunaja.

= **Laška univerza v Trstu.** Laški listi poročajo, da je italijansko naučno ministrstvo izdelalo statute za italijansko univerzo v Trstu.

Polemika.

V pojasnilo.

Od uredništva »Slovenskega Učitelja« smo prejeli in objavljamo: Z ozirom na protest Učiteljskega društva za raouvijski okraj glede tov. Černeje, v katerem se trdi, da je »Slov. Učitelj« pisal, da je bil Černej voljen v višji šol. svet od ljudstva, blagovolite sprejeti pojasnilo, da »Slov. Učitelj« tega ni nikoli pisal. Označeni list ni nikdar pisal proti Černejevi osebi, ampak je le zastopal stališče, da naj učiteljstvo lojalno samo poravnava zadevo zastopstva, da ne bodo zopet segali v učiteljske vrste faktorji, ki stoje izvan stanovskih vrst. Mogoče je nastala poročevalčeva trditev na podlagi nekega »Slovenčevega« članka, ki pravi, da odgovarja svetovni nazor »Slovenske Zveze« 90 % slovenskega prebivalstva. — »Slovenec« in »Slov. Učitelj« pa sta dva različna lista, ki imata le skupno svetovno naziranje.

Iz Jugoslavije.

— **Kolporterji.** Po ljubljanskih trgih in ulicah se je pojavil nov stan — kolporterji. Prodajajo časopise in ob tej trgovini tudi nekaj zaslužijo, kar je prav. Ni pa prav, da se je tega posla lotila tudi šoloobvezna mladina, ki ne prodaja samo časopisov za denar, ampak daje občinstvu za nameček še svoje več ali manj neslane in sirove dovite. »Laški kralj je ubit!« kriči paglavec. »Piš me v...« odgovorja drugi. »Slovenec!« kriči eden. »Jugoslavija! Slovenec laže!« dela zase reklamo konkurent. »Atentat na Wilsona!« vpije novičar. »Ali si bliu zraun?« protestuje nevoščljivec. Itd. Vseh »dovtipov« iz umljivih razlogov ni mogoče objaviti. Svoj čas je bil takoj ogenj v strelhi, ako je tak otrok Slovenca ali Narod nesel od sosedu do sosedu. »Mladina se zastuplja!« so jokali moralisti. Danes je vse dobro in prav. Po 5 do 10 kron zasluži tak otrok na dan. Da jih ne nese vsak domov je gotovo. Rajši žuli cigarete in se mami z alkoholom, pa postopa po ulicah od jutra do noči. Kaj ga briga šola in dom! Ni še dolgo odtedaj, kar nam je oblast govorila skozi okno, da mora ljubljansko učiteljstvo v red devati mladino po ulicah. Danes se ne zgame nobena oblast, da bi odvrgla mladino od spolzkih poti, ki jih nanje poganja kolportaža. Vsa okna so čvrsto zapahnjena. Da, da; ne samo kolporterji, tudi izdajatelji listov imajo dobiček! In kaj se potem menijo koristolovci, čeprav razpečavajo svoj papir na račun morale šoloobvezne mladine! Če nihče drugi, pa zahtevamo mi, da naj otroke takoj izločijo od kolportaže! Naj ta posel opravljajo odrasli ljudje, ki jim od srca privoščimo, da si s tem opravilom izboljšajo svoje slabo materialno stanje.

— **Iz mestnega šolskega sveta.** O zadnji redni seji mestnega šolskega sveta, ki se je vršila v ponedeljek, dne 24. februara 1919, smo prejeli to-le obvestilo: Predsednik proglasi sklepčnost in otvori sejo. Zapisnikar oglašuje bistvene kurencije iz predsedstva in pove, kako so bile rešene, kar se vzame na znanje. Zapisnik zadnje redne seje z dne 19. decembra se odobri brez ugovora. Na znanje se vzame, da je obč. svet v mestni šol. svet odposlal svetovalec: Antona Likozarja, dr. Josipa Pippenbacherja, dr. Karla Trillerja in Rasta Pustoslemska, kot njih namestnike pa občinske svetovalec: Aleksandra Hudovernika, Jakoba Smoleta, Engelberta Franchettija in Simona Praprotnika. Na znanje se vzame poročilo o dnevnih zavežitkih za ubožno šolsko mladino za leto 1918 in sklene se izreči zahvalo njih vzdr-